

Helsingin kaupunki
Suomenkielinen työväenopisto

KANSAINVÄLISYYSOHJELMA

Sisällys

1. Kansainvälisyysohjelman tarkoitus
2. Helsingin kaupungin kansainvälisyysstrategia ja kansainvälinen toiminta
3. Opiston kansainvälisen toiminnan visio
4. Työväenopiston kansainvälinen toiminta
 - 4.1. Kotikansainvälistyminen
 - 4.2. Kansainväliset hankkeet
 - 4.3. Venäjä-yhteistyö
 - 4.4. Kansainvälisten tapahtumien järjestäminen
5. Henkilökunnan kansainvälisyysosaaminen
6. Henkilöliikkuvuus
 - 6.1. Henkilöstökoulutus ulkomailla
 - 6.2. Osallistuminen seminaareihin ja konferensseihin
7. Virtuaalikansainvälisyys
8. Luottamushenkilöt ja kansainvälisyys
9. Kansainvälisen toiminnan toimintaohjeet
10. Kansainvälisestä toiminnasta tiedottaminen ja raportointi
11. Yhteistyötahoja

1. Kansainvälisyysohjelman tarkoitus

Helsingin kaupungin suomenkielisen työväenopiston kansainvälisyysohjelman tarkoituksena on kuvata henkilöstölle ja sidosryhmille opiston kansainvälisen toiminnan tavoitteet, toimintamuodot ja suunnitelmat niin, että toimintaa voidaan organisoidusti ja järjestelmällisesti kehittää. Ohjelman keskeisenä tavoitteena on myös antaa käytännön neuvoja kansainvälisen toiminnan suunnittelusta sekä kansainvälisten hankkeiden käynnistämisestä ja hallinnoimisesta. Kansainvälisen toiminnan työryhmä valmistelee ja koordinoi tarvittaessa uusia hankkeita opiston johdon toimeksiannosta ja jatkaa toimintaohjeiden kehittämistä osana opiston toimintakäsikirjaprosessia.

Opiston kansainvälisyysohjelma toteuttaa Helsingin kaupungin kansainvälisyysstrategiaa. Keskeisenä lähtökohtana ohjelmalle on myös työväenopiston vuoden 2009 talousarvion perusteluosa, jossa edellytetään, että kansainvälisyysohjelman valmistelu aloitetaan.

2. Helsingin kaupungin kansainvälisyysstrategia ja kansainvälinen toiminta

Helsingin kaupungin kansainvälistä toimintaa ohjaa Helsingin kansainvälisen toiminnan strategia 2008. Aikaisempiin, vuosina 1994 ja 1999 hyväksytyihin strategioihin verrattuna viimeisin strategia korostaa vahvaa seudullista näkökulmaa, kansallisen tason yhteistyön suunnitelmallisuutta, Suomenlahden yhteistyölle annettavaa painoarvoa sekä globaalien kumppanien hankkimista.

Pääkaupunkiseudun vision mukaisesti Helsinki kehittyy tieteen, taiteen, luovuuden sekä hyvien palvelujen voimaan perustuvana maailmanluokan innovaatio- ja

liiketoimintakeskuksena. Helsingin kansainvälisen toiminnan tavoitteena on luoda vuoteen 2025 mennessä maailman mittakaavassa kilpailukykyinen Helsinki. **Tämän tavoitteen toteutumisen edellytyksenä on Suomenlahden alueen kehittyminen menestyvänä ja toimivana asumis- ja työssäkäyntialueena.**

Kansainvälisen strategian lähtötilanteessa vuonna 2008 Helsingin vahvuutena on osaava väestö ja uhkana työvoiman riittämättömyys. Helsingin heikkoutena on hitaasti kehittynyt kansainvälinen yritysilmapiiri, mutta mahdollisuutena saavutettavuuden parantaminen ja suorat yhteydet maailman merkittäviin keskuksiin.

Itämeren integraatio ja logistinen merkitys

Helsingin tavoitteena on olla Suomenlahden merkittävä logistinen keskus, joka hyötyy vastavuoroisesti Pietarin seudun kasvavista markkinoista. Pietari ja Tallinna ovat Helsingille tärkeitä yhteistyökumppaneita, joiden kanssa tehdään laaja-alaista kahdenvälistä yhteistyötä. Yhteistyön piiriin kuuluvat myös pohjoisen ulottuvuuden kumppanuushankkeet sosiaali- ja terveysalalla, ympäristöalalla ja tulevaisuudessa mahdollisesti myös liikenteen ja logistiikan alalla.

Helsingin tavoitteena ovat rajat ylittävien liikenneyhteyksien kehittäminen sekä tavaroiden, ihmisten ja innovaatioiden liikkuvuuden lisääminen Itämeren alueella.

Toimenpiteet:

- 1. Helsinki on käynnistänyt Pietarissa Helsinki-keskuksen toiminnan.** Keskus on suomalaisten kaupunkien edustusto, joka tukee yhteistyössä Suomen pääkonsulaatin kanssa kaupunki-, yritys- ja yliopistosuhteiden kehittämistä sekä hoitaa viestintää ja elinkeinomarkkinointia. Helsinki edistää Itämeren puhdistumista tukemalla muun muassa Itämeri-haastekampanjaa sekä Pietarin pohjoisen kokoojaviemärin rakennushanketta. Helsinki tukee metropolialueen saavutettavuutta parantavia Itämeren liikenneinfrastruktuurin kehittämishankkeita, kuten esimerkiksi Helsingin kautta kulkevaa Rail Baltica -junayhteyttä välillä Berliini-Pietari. Helsinki edistää työvoiman liikkuvuutta Itämeren talousalueella kehittämällä vaihto-ohjelmaa julkisen hallinnon, yliopistojen ja yritysten työntekijöiden kesken.

Helsinki edistää Itämeren alueen taloudellista, sosiaalista sekä ympäristön huomioon ottavaa kehitystä. Helsinki vaikuttaa Itämeren alueen aseman vahvistumiseen Euroopan unionissa. Kaupunki pyrkii vahvistamaan vaikuttavuuttaan alueellisten liittoutumien avulla.

Helsinki toimii yhteistyössä Itämeren muiden metropolien kanssa yhteisen Itämeri-politiikan ja EU:n pohjoisen ulottuvuuden politiikan tavoitteiden hyväksi. Helsinki osallistuu pohjoisenulottuvuuden kumppanuushankkeisiin ja panostaa erityisesti rajat ylittäviä liikenneyhteyksiä parantaviin, Itämeren ympäristön tilaa kohentaviin sekä sosiaalisia uhkia torjuviin hankkeisiin. Näihin haasteisiin vastaaminen on erityisesti Suomenlahden alueen yhteinen intressi.

- 2. Brysselissä toimivan Helsinki EU-toimiston strategista roolia terävöitetään.** Helsingin kaupunki, Helsingin yliopisto ja Uudenmaan liitto luovat Helsinki EU-toimistolle kolmivuotisen toimintastrategian, jossa tarkistetaan toiminnan painopistealueet. Toimiston roolia EU-projektivalmistelun tukena vahvistetaan. Se palvelee kaupungin virastoja EU-hankkeiden haussa rahoitusohjelmien asiantuntijana.

Kaupunginjohtaja johtaa Helsingin kansainvälistä toimintaa. **Hallintokeskukseen on perustettu valmistelusta vastaavaksi yksiköksi kansainvälisen toiminnan osasto,** joka huolehtii kaupungin kansainvälisen yhteistyön koordinoimisesta, kansainvälisestä kaupunkipolitiikasta ja vieraanvaraisuuteen liittyvistä asioista.

3. Opiston kansainvälisen toiminnan visio

Helsingin kaupungin suomenkielisen työväenopiston johtokunnan vahvistama visio on, että työväenopisto on rohkea ja tunnustettu aikuisopetuksen suunnannäyttäjäksi. Tämän vision pohjalta on laadittu seuraava kansainvälisen toiminnan visio:

Työväenopiston kansainvälisen toiminnan visio 2011–2016:

Helsingin kaupungin suomenkielinen työväenopisto on kansainvälisesti tunnustettu vapaan sivistystyön oppilaitos, jolla on aktiivinen rooli kansainvälisessä vapaan sivistystyön kehittämisessä. Opisto on myös tunnustettu Helsingin kotikansainvälisyyden edistäjä.

Opiston kansainvälinen toiminta on linjassa Helsingin kaupungin kansainvälisen toiminnan strategian ja kaupungin tavoitteiden sekä opiston valitsemien painopistealueiden kanssa. Kansainvälisen toiminnan tulee edistää opiston kehittämistä ja se mitoitetaan käytettävissä olevien resurssien mukaan.

4. Työväenopiston kansainvälinen toiminta

Kansainvälinen toiminta on ollut perustamisesta asti osa Helsingin kaupungin suomenkielisen työväenopiston toimintaa. Jo Työväenopiston ensimmäiset johtajat tekivät tutustumiskäyntejä ulkomailla ja hakivat vaikutteita Opiston toimintaan ja sen kehittämiseen. Suuremmissa määrin kansainvälistä toimintaa on ollut 1990-luvulta lähtien. Toiminnan keskeisinä osa-alueina ovat viime vuosina olleet kotikansainvälistyminen sekä kansainvälinen hanketoiminta

4.1. Kotikansainvälistyminen

Kotikansainvälistymisellä (Internationalisation at Home) tarkoitetaan kansainvälistymistä omassa maassa. Työväenopisto edistää merkittävimmin toiminta-alueensa kotikansainvälistymistä antamalla vieraiden kielten ja kulttuurien opetusta. Myös maahanmuuttajille erikseen suunnattu heidän suomalaisen yhteiskuntaan kotoutumistaan edistävä suomen kielen sekä suomalaisen yhteiskunnan ja kulttuurin opetus voidaan nähdä keskeisenä osana opiston kotikansainvälistymistä.

Kotikansainvälistymisen toteuttamisessa hyödynnetään maassa asuvia ulkomaalaisia, ulkomailla asuneita suomalaisia tai muita kansainvälisyyteen ja kulttuurien väliseen viestintään perehtyneitä henkilöitä. Työväenopisto on luonteeltaan monikulttuurinen työyhteisö, jossa henkilöstölle kulttuurienvälisen viestintä ja kotikansainvälistyminen ovat osa arkipäivän toimintaa.

4.1.1. Kielten ja kulttuurien opetus

Opistossa laadittu maahanmuuttajaohjelma pitää sisällään tarkemman kuvauksen konkreettisista tavoitteista ja toimenpiteistä. Opiston opetuksesta noin neljäsosa on vieraiden kielten opetusta. Opetustunteja vuositasona on noin 26 000 opetustuntia. Työväenopiston tarjonnassa on yli 20 eri kieltä. Kielten kurssien taso on linkitetty Yleisten kielitutkintojen taitotasoluokitukseen Useimmissa kielissä on tarjolla perustason (taitotasot 1 ja 2) - ja keskitason (3-4), joissakin myös edistyneen tason (taitotasot 5-6) ryhmiä. Suosituimpien kielten ohella tarjotaan kursseja myös monessa vähemmän opetetussa kielessä, esim. japanin ja kiinan kielissä. Varsinaisen kieltenopetuksen lisäksi tarjolla on vieraisiin kulttuureihin liittyviä kulttuuriluentoja ja luentosarjoja.

Kieltenopetuksen tavoitteena on käytännön kielitaito ja kyseisen kielialueen kulttuurien tuntemus. Kursseilla käytetty opetusmateriaali on suunnattu aikuisopiskelijoille. Opiskelijat voivat kehittää kielitaitoaan myös ohjatulla tai itsenäisellä itseopiskelulla. Tarjolla on myös muutamia verkkokursseja. Kielten kurssit ovat suosituimpia opiston kursseja, ja ne vastaavat hyvin kaupunkilaisten kansainvälistymistarpeisiin.

Opistossa järjestään mahdollisuuksien mukaan myös muita kieltenoppimiseen liittyviä palveluja yhteistyössä erilaisten asiakas- ja sidosryhmien kanssa: mm. yleisiä kielitutkintoja, opetusharjoittelijoiden ohjausta ja kielten maksupalvelukursseja Helsingin kaupungin henkilöstölle.

Vieraiden kulttuurien opetusta sisältyy kielten opetuksen lisäksi mm. yhteiskunnallisiin aineisiin, kotitalouteen, käsityöhön, musiikkiin ja muihin taideaineisiin. Esimerkiksi kotitaloudessa järjestetään vieraiden kulttuurien ruokakursseja ja käsityössä muun muassa kansallispukukursseihin sisältyy vieraita pukukulttuureja käsittelevää ainesta.

4.1.2 Suomi toisena tai vieraana kielenä maahanmuuttajille

Suomi toisena kielenä -ainealan keskeisenä tavoitteena on tarjota monipuolista suomen kielen opetusta maahanmuuttajille näiden erilaiset lähtökohdat huomioon ottaen. Ainealan kielikurssit toimivat kansainvälisenä kohtauspaikkana. Vuonna 2010 suomi toisena kielenä -aineessa toteutuneita opetustunteja oli noin 6670 ja kursseja 135.

Valtaosa työväenopiston suomi toisena kielenä -kursseista noudattaa yleisten kielitutkintojen tasoluokitusta (lähinnä tasot 1-4, ks. ed.). Tasoilla 1 ja 2 järjestetään venäjää puhuville työvoimapolitiittiseen koulutukseen rinnastettavia opintokokonaisuuskursseja, joista ollaan luopumassa syksyyn 2012 mennessä. Lisäksi erikoiskursseilla voi syventää tietojaan ja taitojaan esim. kieliopissa, kirjoittamisessa, puhumisessa tai ääntämisessä.

Vuoden 2011 aikana on tarkoitus käynnistää ns. kotiäitityöryhmän (ks. alla) esityksen mukainen suomen kielen opetus kotona lapsiaan hoitaville maahanmuuttajille, jotka jäävät työvoimapolitiittisten ulkopuolelle. Opiston ohella opetusvirasto ja Arbis tarjoavat suomen/ruotsin kielen opetusta ko. kohderyhmälle.

Muut maahanmuuttajien kurssit

Suomen kurssien lisäksi maahanmuuttajille on suunnattu suomalaista yhteiskuntaa, kulttuuria ja työelämää esitteleviä kursseja. Maahanmuuttajille on järjestetty kursseja lähinnä myös englannin kielessä, kotitaloudessa, kuvataiteessa, tekstiilityössä ja tietotekniikassa.

Kantaväestön ja maahanmuuttajien yhteiset kurssit

Kulttuurienvälistä vuorovaikutusta ja maahanmuuttajien integraatiota edistetään järjestämällä suomenkielisten ja muunkielisten yhteisiä kursseja. Syksyllä 2009 järjestettiin kokeiluna opistossa jo opiskeleville kolmen lauantain suomi–venäjä-tandemkurssi, jossa venäjänkieliset kurssilaiset opiskelivat suomea ja suomalaiset vastavuoroisesti venäjää. Samoin mm. käsityössä on järjestetty useita ”kulttuurit kohtaavat” -kursseja englannin ja suomen kielellä sekä kuvataiteessa mm. suomen ja venäjän kielellä. Näiden kurssien hyvän vastaanoton vuoksi vastaavia kursseja on järjestetty myös vuonna 2010 (uutena sosiodraamakurssi) ja niitä on tarkoitus järjestää tulevaisuudessakin.

Maahanmuuttajien osallistuminen ”normaalikursseille”

Maahanmuuttajat ovat tervetulleita kaikille opistossa järjestettävillä kursseilla. Asia on mainittu myös opinto-ohjelmassa omassa ”mainoslaatikossaan” suomeksi, englanniksi ja venäjäksi.

Yhteistyö muiden hallintokuntien, kouluttajien ja maahanmuuttajajärjestöjen kanssa

Työväenopisto tekee yhteistyötä sosiaaliviraston, opetusviraston, henkilöstökeskuksen, kulttuurikeskuksen (Caisa), muiden aikuisoppilaitosten ja maahanmuuttajajärjestöjen kanssa.

Sosiaaliviraston kanssa yhteistyö on ollut mm. molemminpuolista tiedottamista 3-vuotisen Chili-hankkeen puitteissa. Hankkeen tavoitteena on työmarkkinoiden ulkopuolelle jääneiden naisten sosiaalinen vahvistaminen ja kotoutumisen edistäminen. Työväenopisto osallistuu myös henkilöstökeskuksen maahanmuutto-osaston koordinoimaan maahanmuuttoasioiden asiantuntijaverkoston ja ns. kotiäitityöryhmään (jatkaa tulevaisuudessa kotiäitityön ohjausryhmänä). Keväällä 2010 kotiäitityöryhmä selvitti tarvetta järjestää suomen ja ruotsin kielen opetusta maahanmuuttajataustaisille, lapsiaan kotona hoitaville aikuisille. Kotiäitityöryhmän esityksen mukainen toiminta käynnistetään vuonna 2011, mikä opiston osalta merkitsee yhteistyötä Monika-Naiset liiton ja kolmen leikkipuiston kanssa.

Syksyllä 2009 ja 2010 työväenopisto oli mukana eri toimijoiden järjestämässä kulttuurikeskus Stoassa Idän Silta -tapahtumassa, jossa esiteltiin Itä-Helsingin palveluja ja kulttuuritoimintaa. Mukana oli myös useita maahanmuuttajajärjestöjä. Yhteistyötä pääkaupunkiseudun kansalaisopistojen kanssa on tarkoitus tiivistää.

Tavoite 2011–2016

Opisto on tunnustettu Helsingin kotikansainvälisyyden edistäjä. Opiskelijoiden lisäksi panostetaan myös henkilökunnan kotikansainvälistymiseen. Maahanmuuttajaopetusta annetaan Helsingin kaupungin tavoitteiden mukaisesti. Vieraiden kielten ja kulttuurien opetus on monipuolista.

4.2. Kansainväliset hankkeet

Työväenopistolla on ollut kansainvälistä hanketoimintaa 1990-luvulta lähtien.

Vuonna 1996 alkoi EU:n rahoittama 1,5-vuotinen hanke “The Share Partnership Programme, The Development of Adult Education in Võru County.” Projektin tavoitteena oli perehdyttää opettajia aikuisten opettamiseen. Ainealoiksi valittiin kielet, käsityö, musiikki ja tietotekniikka, ja näiltä ainealoilta otettiin koulutukseen 18 opettajaa. EU-rahoituksella varustettiin myös tarvittavat opetustilat.

2000-luvulla Työväenopisto on ollut mukana EU:n Grundtvig -ohjelman monenvälisissä yhteistyöhankkeissa. Grundtvig on aikuiskoulutuksen ohjelma (ks. s. kohta 11.), joka on osa Euroopan unionin Elinikäisen oppimisen ohjelmaa (Lifelong Learning Programme – LLP). Grundtvig -ohjelman tavoitteena on parantaa aikuiskoulutuksen laatua ja edistää eurooppalaista yhteistyötä aikuiskoulutuksen alalla. Ohjelmassa painotetaan elinikäistä oppimista keinona edistää aktiivista kansalaisuutta ja työllistymistä.

Grundtvig – hankkeita, joissa Työväenopisto on ollut partnerina:

SLIC-hanke (SLIC – Sustainable Learning in the Community; 11/07-01/10), on hanke, jonka tavoitteena oli rohkaista ikäihmisiä kaikilla elämän alueilla toimimaan aktiivisina kansalaisina. Projektin osallistui kahdeksan aikuiskoulutusalan ja vapaaehtoistyön toimijaa kuudesta eri maasta (Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Saksa, Suomi, Unkari). Lisää tietoa hankkeesta löytyy osoitteesta www.slic-project.eu

UNIC-hanke (U.N.I.C – Understanding the Needs of Older People, Improving Methods and Creating New Ones). Hanke on kaksivuotinen 11/09-06/11, ja sen tavoitteena on rohkaista ikäihmisiä kaikilla elämän alueilla toimimaan aktiivisina kansalaisina. Projektin osallistuu kahdeksan aikuiskoulutusalan toimijaa seitsemästä eri maasta (Iso-Britannia, Italia, Itävalta, Saksa, Suomi, Romania, Unkari). Lisää tietoa hankkeesta saa osoitteesta <http://unic.learning-partnership.eu>

IDEAS -hanke (Improving Intercultural Dialogue and European Identity among Member States) Tavoitteena on kehittää menetelmiä kulttuurien välisen kommunikaation edistämiseksi. Opistosta on projektissa mukana erityisesti maahanmuuttajaopetuksen tiimi. Projektin osallistuu oppilaitoksia Irlannista, Espanjasta, Ranskasta, Tšekistä, Puolasta ja Suomesta työväenopiston lisäksi Kajaanin ammatillinen aikuiskoulutuskeskus.

Tavoite 2011-2016:

Työväenopisto on aktiivisesti mukana joko partnerina tai koordinaattorina sellaisissa kansainvälisissä hankkeissa, jotka tukevat Helsingin kaupungin kansainvälisen toiminnan strategian tavoitteiden sekä opiston valitsemien painopistealueiden ja opiston toiminnan kehittämistä. Opiston henkilöstöä perehdytettiin eri hanketoiminnan ohjelmiin ja rahoituslähteisiin.

4.3. Venäjä-yhteistyö

Läheisen sijainnin ja nopeiden ja toimivien kulkuyhteyksien vuoksi on luonnollista, että Työväenopiston Venäjä-yhteistyö painottuu lähialueille, ennen kaikkea Pietariin. Helsingin ja Pietarin virallisessa yhteistyöpöytäkirjassa 2010 - 2012 on vahvistettu toimintasuunnitelma opiston ja Pietarin kaupungin yhteistyöstä vapaan sivistystyön alueella. Vuosien 2010–2012 toimintasuunnitelman tavoitteena on yhteisten seminaarien järjestäminen kansalaisopistojen toiminnasta ja yhteisen kansainvälisen hankkeen kehittäminen elinikäiseen oppimiseen liittyen.

Pietarissa toimii nykyisin uusi Helsinki-keskus, ja kaupungin kansainvälinen osasto on valmiina tukemaan osaltaan opiston Venäjä-yhteistyötä. Esimerkiksi Pietarissa on oltu kiinnostuneita mm. siitä, miten kaupunkimme aktivoi eläkeläisiä.

Venäjä-yhteistyön taustalla on v. 2003 alkaen käynnistynyt verkostoituminen Pietarin ja Pihkovan aikuiskoulutuksen kehittämisestä kiinnostuneisiin organisaatioihin. Työväenopisto toteutti opetusministeriön lähialuetuella esiselvityksen kansalaisopistotoiminnan edellytyksistä Luoteis-Venäjällä v.2007.

Venäjän kulttuuri- ja tiedekeskus ja Kansalaisopistojen liitto KoL järjestivät kulttuuriyhteistyön mahdollisuuksia pohtineen seminaarin v.2008. Yhteistyö jatkui Pietarissa 2009 Hetrzenin yliopiston kutsusta. Tuolloin tutkittiin yhteistyömahdollisuuksia kansanmusiikin, käsityön ja kuvataiteen alueella. Asia on tätä toimintaohjelmaa kirjoitettaessa vireillä edelleen.

Konferenssiyhteistyötä on ollut myös Pushkinon yliopiston (Leningradin lääni) kanssa. Työväenopiston johtava rehtori, kehittämisspäällikkö ja keskisen alueopiston aluerehtori luennoivat 8. kansainvälisessä elinikäisen oppimisen konferenssissa 2-5.6.2010. Matkan aikana neuvoteltiin myös yhteistyömahdollisuuksista Pietarin Helsinki-keskuksen kanssa.

Lisäksi on osallistuttu eri seminaareihin, pidetty yllä yhteistä dialogia kansalaisyhteiskunta-teemasta sekä järjestetty asiantuntijavierailuja.

Toistaiseksi opisto on toteuttanut Venäjä-yhteistyötä seuraavien tahojen kanssa:

Pietarin kaupunki:

- Pietarin kaupunki, korkeakoulu- ja tiedekomitea
- Pietarin valtiollinen polyteknillinen yliopisto
- Pietarin kaupunki, ulkosuhteiden komitea

- Venäjän presidentinhallinto, Luoteis-Venäjän toimisto
- IVY:n parlamenttien välinen sihteeristö, aikuiskoulutusyksikkö
- Pietarin pääkonsulinvirasto
- Suomi-talo, Helsinki-keskus

Tavoite 2011–2016:

Opiston Venäjä-yhteistyötä tiivistetään. Kartoitetaan potentiaalisia yhteistyökumppaneita ja mahdollisuuksia edistää Venäjä-yhteistyötä monenvälisten kehittämishankkeiden kautta.

4.4. Kansainvälisten tapahtumien järjestäminen

Työväenopisto on ollut yhteistyöjärjestäjänä kansainvälisissä tapahtumissa. 1990 – luvulla järjestettiin aikuiskoulutuksen kansainvälinen kongressi Opistotalossa. Vuonna 2009 Opisto taas oli yhtenä järjestäjänä kansainvälisessä sosiodraamakongressissa.

Tavoite 2011–2016:

Työväenopisto voi toimia yhteistyöjärjestäjänä erilaisissa kansainvälisissä tapahtumissa, joiden aiheena on vapaa sivistystyö tai jotka liittyvät opiston toimintaan tai Helsingin kaupungin muihin tavoitteisiin.

5. Henkilökunnan kansainvälisyysosaaminen

Opisto on kansainvälinen työympäristö, jonka toiminnassa on oleellista erilaisuuden ymmärtäminen ja kunnioittaminen. Keskeistä on Opiston henkilökunnan kyky kohdata muista kulttuureista lähtöisin olevia opiskelijoita, vastaanottaa ulkomaisia vieraita, pystyä toimimaan ulkomailla ammatillisissa tilanteissa, viestiä ulkomaisten yhteistyökumppaneiden kanssa sekä toimia kansainvälisissä hankkeissa ja hallinnoida niitä.

Kansainvälisyysosaamisen kehittäminen voi tapahtua suurelta osin ns. kotikansainvälistymisenä. Kansainvälisyysosaamisen kehittäminen koostuu tavallisesti sekä kielellisten valmiuksien, kulttuurien välisen viestinnän osaamisen sekä kulttuurisidonnaisen osaamisen kehittämisestä.

Tavoite 2011–2016:

Opisto järjestää henkilökunnalle kansainvälisyysosaamista tehostavaa koulutusta seuraavilta alueilta:

- *kansainvälisen viestinnän koulutus*
- *kielikoulutus*
- *kulttuurikoulutus*
- *kansainvälisten hankkeiden hakeminen ja hallinnointi*
- *kansainvälisten vieraiden vastaanottaminen*

Lisäksi valmistetaan/ päivitetään Opiston vieraskielinen esittelymateriaali, kotisivut ja esitemateriaali

6. Henkilöliikkuvuus

Opiston henkilöliikkuvuus voi olla joko henkilökunnan tai opiskelijoiden kansainvälistä liikkuvuutta. Toistaiseksi Opiston henkilökunnan liikkuvuus on tapahtunut osallistumalla ulkomailla pidettävään koulutukseen, opintovierailuihin tai konferensseihin. Varsinaista opettajavaihtoa ei ole toistaiseksi ollut. Opiskelijoiden osalta voidaan mainita näille aiemmin useana järjestetyt Englannin ja Espanjan kielimatkat.

6.1. Henkilöstökoulutus ulkomailla

Henkilökunnan osallistumista omaa ammattitaitoa kehittävään koulutukseen ulkomailla on tuettu käytettävissä olevien resurssien niin salliessa. Esimerkiksi sekä päätoiminen opetushenkilöstö että tuntiopettajat ovat saaneet opistolta koulutusavustusta ulkomailla tapahtuviin kielikursseihin ja seminaareihin ammattitaidon ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Muun muassa johtava kieltenopettaja on vierailut Englannissa tutustumassa avoimiin oppimisympäristöihin sekä kieltenopettajia on osallistunut kielten kursseihin ulkomailla EU- rahoituksen turvin.

Myös esimerkiksi käsityönopettajat ovat kouluttautuneet aktiivisesti ulkomailla. Vuonna 2009 seitsemän päätoimista käsityönopettajaa oli Kiotoon suuntautuneella tiiviillä opintomatalla. Kaksi tuntiopettajaa kouluttautui lisäksi tekstiilityön tekniikoihin Tokiossa. Myös vuonna 2009 Vantaan aikuisopiston järjestämään opintomatkkaan *Silkinhohtoinen Kiina* osallistui kaksi tekstiiliopettajaa.

Vastavuoroisesti Viimsin päiväkeskuksen käsityön vertaisohjaajat Eestistä (16) tutustuivat Opiston päivätoimintaan. Tutustumiskäynti tehtiin Näyttelijäntielle ja Meilahden virkistyskeskukseen.

6.2. Osallistuminen kansainvälisiin seminaareihin ja konferensseihin

Opiston henkilökuntaa on osallistunut kansainvälisiin seminaareihin ja konferensseihin tilannekohtaisen harkinnan mukaisesti. Varsinaisen osallistumisen ja sitä kautta saatavan ammatillisen osaamisen kehittymisen lisäksi henkilökuntaa on ollut puhujan/esitelmöijän roolissa. Esimerkkeinä voidaan mainita jo kohdassa 4.3 mainittu 8. elinikäisen oppimisen konferenssissa johtavan rehtorin, kehittämisspäällikön ja keskisen alueopiston rehtorin pitämä luento sekä Tampereella vuonna 2002 järjestetty Educating Cities Conference, johon osallistui Opiston johtoa ja johtokunnan jäseniä. Apulaisrehtori, kirjastonhoitaja ja kielten johtava opettaja pitivät esityksen ko. konferenssissa. Lisäksi mm. käsityön suunnittelijaopettaja on osallistunut Ruotsissa Pohjoismaiseen kansallispukuseminaariin ja piti siellä esitelmän, sekä pohjoismaiseen tilkkutyötapahtumaan, jossa hänen tilkkutyönsä oli esillä suurnäyttelyssä.

Tavoite 2011–2016

Henkilökunta kehittää ammattitaitoaan ja saa virikkeitä työhönsä osallistumalla koulutukseen, seminaareihin ja konferensseihin myös ulkomailla. Tällainen toiminta rahoitetaan pääsääntöisesti ulkopuolisen rahoituksen turvin (esim. CIMO ja muut rahoituslähteet). Harkinnan mukaan voidaan myöntää palkallisia työlomaa tällaisiin koulutuksiin ja tilaisuuksiin. Kansainvälisen toiminnan työryhmä perehtyy henkilöliikkuvuutta tukeviin rahoitusjärjestelmiin.

7. Virtuaalikansainvälisyys

Kansainvälisiä yhteyksiä solmitaan ja ylläpidetään nykypäivänä entistä suuremmassa määrin verkon välityksellä. Myös Opistossa virtuaalikansainvälisyydellä on kasvava merkitys.

Verkon kautta kansainvälisiä yhteyksiä on hoidettu mm. eurooppalaisissa IDEAS-, SLIC- ja UNIC-hankkeissa. Kahdessa jälkimmäisessä hankkeessa tavoitteena on ikäihmisten elämänlaadun parantaminen (ks. hankkeista tarkemmin kohta 4.2.). Työväenopiston Opetushallituksen tukemassa Somedi 2.0 -hankkeessa tutkitaan sosiaalista mediaa erityisesti ikäihmisten elämässä. Yksi yhteistyökumppani on Sofia-opisto Aurinkorannikolla. Hankkeessa toteutetaan aktiviteetteja, joita voi seurata etänä Adobe Connect Pro -videoneuvotteluyhteydellä tai kolmiulotteisessa Second Life virtuaaliympäristössä. Työväenopistolla on Second Lifessa oma alue, jonka virtuaaliauditoriosta tapahtumat välitetään.

Virtuaalikansainvälisyys voi toteutua myös oppimateriaalien laatimisena kansainväliseen käyttöön. Esimerkkinä voidaan mainita Opiston espanjan opettajien laatima verkkomateriaali suomalaisten kieltenopetusta varten Espanjan Aurinkorannikolla.

Yhteydenpitokanavana käytetään sähköpostia ja erilaisia sosiaalisen median välineitä. Yhteisiä intressejä jaetaan myös virtuaaliyhteisöissä. Second Lifen lisäksi yhteydenpitovälineitä ovat blogit, Skype ja Facebook sekä Adobe Connect Pro. Näiden kanavien kautta verkostoidutaan ja ylläpidetään aktiivisesti jo luotuja verkostoja alan toimijoiden kanssa muissa maissa. Tavoitteena on konkreettinen yhteistyö, joka tuottaa hyötyä kaikille osapuolille.

Tavoite 2011–2016:

Virtuaalisia yhteyksiä eri maiden saman alan oppilaitoksiin toteutetaan Opistossa yksittäisten toimijoiden, kurssiopetusryhmien ja kansainvälisten hankkeiden kautta. Yksittäiset henkilöt osallistuvat EU-seminaareihin, verkostoituvat ja jatkavat yhteydenpitoa osittain myös virtuaalisia kanavia pitkin. Verkostoituminen voi tapahtua myös virtuaalisesti.

8. *Luottamushenkilöt ja kansainvälisyys*

Työväenopistolla on oma johtokunta, jonka nelivuotiseen toimikauteen voi kuulua kaksi kansainvälistä seminaaria; yksi lähialueilla (Pohjoismaat, Baltia ja Venäjän lähialueet) sekä toinen kauempana toteutettu. Mukana matkoilla ovat olleet johtokunnan varsinaiset jäsenet ja opiston johtoa. Matkat valmistellaan virkatyönä ja valmistelutyö tuottaa monia hyviä kontakteja (yhteystiedot raporteissa).

Keväällä 2001 pidettiin johtokunnan kehittämisseminaari Tallinnassa.

Vuotta myöhemmin vastaava seminaari järjestettiin Vilnassa, Liettuassa.

Vuonna 2003 johtokunta piti kehittämisseminaarin Pietarissa.

Keväällä 2007 tutustumiskohteena oli Slovenian aikuiskoulutus, lähinnä vapaa sivistystyö sekä Wienin vapaa sivistystyö.

Keväällä 2008 tutustumiskohteena oli Tanskan vapaa sivistystyö, Kööpenhamina sekä toiminta Silkeborgissa.

Matkoista tehdyt raportit ovat luettavissa Fronterissa johtokunnan ao. vuoden kansiossa.

Johtokunnan jäseniä on osallistunut myös kansainvälisiin seminaareihin (ks. 6.2.)

Tavoite 2011–2016:

Työväenopiston johtokunta voi tarvittaessa tehdä tutustumis- ja kehittämismatkoja ulkomaille.

9. **Kansainvälisen toiminnan toimintaohjeet**

Työväenopiston johtava rehtori päättää opiston kansainvälisestä toiminnasta. Johtava rehtori nimeää kansainvälisen toiminnan työryhmän, johon kuuluu kolme jäsentä. Johtava rehtori voi pyytää kansainvälisen toiminnan työryhmältä lausunnon opiston kansainvälisen toiminnan hankkeista ja muusta kansainvälisestä toiminnasta kuten seminaareista, matkoista ja kurseista. Johtava rehtori voi myös tarvittaessa viedä ko. asiat johtoryhmän käsiteltäviksi.

Kansainvälisen toiminnan suunnitelmiin varataan riittävästi aikaan, jotta ne voidaan hallitusti käsitellä. Huomio täytyy kiinnittää hankkeen adekvaatin sisällön ohella riittäviin hallinnointiresursseihin kuten taloushallintoon ja raportointimahdollisuuksiin. Tulee myös tarkkaan harkita, millaisen roolin työväenopisto hankkeissa ottaa (esim. partneri – koordinaattori) ja mitä tuo rooli edellyttää. Toiminnan hyödyllisyyttä ja hyödynnettävyyttä tulee myös arvioida.

Kansainvälistä toimintaa arvioitaessa kriteereinä ovat ainakin seuraavat tekijät:

- miten toiminta hyödyntää ja kehittää työväenopiston toimintaa;
- miten toiminta on linjassa työväenopiston toiminnan tavoitteiden kanssa;
- miten realistinen toiminnan toteutus on henkilöstö- ja aikaresurssien ja taloudellisten resurssien kannalta;
- mikä on toiminnan taloudellinen kokonaiskustannus opistolle ja mikä on mahdollinen ulkopuolinen rahoitus;

- miten toiminta on linjassa Helsingin kaupungin kansainvälisyysstrategian, muiden hallintokuntien ja työväenpiston oman kansainvälisen toiminnan ohjelman kanssa;
- mikä on toiminnan yleinen yhteiskunnallinen merkitys;
- miten toiminnan tuloksia voidaan hyödyntää ja levittää työväenopistossa ja muualla.

10. Kansainvälisestä toiminnasta tiedottaminen ja raportointi

Opiston kansainvälisestä toiminnasta tiedotetaan tehokkaasti. Hankkeista raportoidaan hankeohjeiden mukaisesti minkä lisäksi opiston kansainvälinen työryhmä raportoi vuosittain toteutuneista hankkeista johtoryhmälle ja laatii katsauksen toimintakertomukseen.

11. Yhteistyötahoja

Opiston kannalta kiinnostavia kansainvälisiä järjestöjä ovat **EAEA** (European Association for the Education of Adults). Järjestöön kuuluu 127 jäsenjärjestöä 43 eri maasta. EAEA:n toimisto sijaitsee Brysselissä. Keskeisinä tehtävinä ovat elinikäisen oppimisen periaatteen vaaliminen Euroopassa, hyvien käytäntöjen kehittäminen hankkeiden, julkaisutoiminnan ja koulutuksen avulla, tiedon ja palveluiden välittäminen jäsenille sekä kansainvälinen yhteistyö. Tarkempaa tietoa järjestön toiminnasta saa osoitteesta www.eaea.org.

Tämän lisäksi toimii maailmanlaajuisena aikuiskoulutuksen yhteenliittymänä **ICAE** (International Council of Adult Education), jonka päämaja on Montevideossa, Uruguayssa Sen tavoitteena on edistää aikuiskasvatusta aktiivisen kansalaisuuden ja tietoisuuden osallistumisen välineenä.

Suomessa EU:n Gruntvig-ohjelman aikuiskoulutushankkeita hallinnoi Suomen kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO. CIMO opastaa ja tukee hankkeiden käynnistämässä järjestämällä organisaatioille informaatiotilaisuuksia. Varsinaisesta hankkeiden rahoituksesta päättää Brysselissä toimiva Executive Office. Gruntvig-ohjelman kautta rahoitettavaa henkilöliikkuvuutta, esim. kurssitoimintaa koskevat rahoituspäätökset tehdään CIMOssa. (www.cimo.fi)

Gruntvig-ohjelmasta tuetaan

- **yksilöliikkuvuuksia** aikuisopiskelijoille sekä aikuiskoulutushenkilöstölle
- **kumppanuushankkeita**, jotka keskittyvät tiettyyn, mukana olevia organisaatioita kiinnostavaan teemaan
- **monenvälisiä yhteistyöhankkeita**, jotka tähtäävät aikuiskoulutusjärjestelmien kehittämiseen ja uusien, hyvien käytäntöjen levittämiseen
- **temaattisia verkostoja**, joiden avulla asiantuntijat ja organisaatiot yhdessä pyrkivät kehittämään aikuiskoulutuksen jotakin aihealuetta ja aikuiskoulutuksen

laatua, tunnistamaan ja levittämään hyviä käytäntöjä ja innovaatiota sekä tarjoamaan sisällöllistä tukea hankkeille

- **valmistelevia vierailuja**, jotka mahdollistavat kontaktiseminaariin tai hankkeen suunnittelukokoukseen osallistumisen
- muita **täydentäviä toimia**, jotka edistävät ohjelman tavoitteita

Lisäksi vapaan sivistystyön toimijat voivat hyödyntää poikittaisohjelmia, joiden tavoitteet eivät ole selkeästi yksilöitävissä jonkin LLP:n alaohjelman (Comenius, Erasmus, Leonardo, Grundtvig) alle.

CIMOsta voi hakea rahoitusta myös **pohjoismaista toimintaa** varten NordPlus-ohjelmasta.

Lähialueyhteistyön rahoituskanavia ovat mm. Ulkoministeriö (<http://formin.finland.fi>), jossa lähinnä elinkeinoelämän ja yliopistojen yhteistyörahoitusta. Opetusministeriön lähialuetoiminta organisoituu lähinnä CIMOn kautta (www.minedu.fi).

Opetushallitus tukee lähialueyhteistyötä myös sivistystoimen tasolla. (www.oph.fi)

Helsingin kaupungin hallintokeskuksen kansainvälisen toiminnan osasto tukee eri hallintokuntien hankkeita. (www.hel.fi/halke)

KOL - Kansalaisopistojen liitto (www.kol.fi) ja VSY - Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö (www.vsy.fi) antavat apua myös kansainvälisistä asioista.